

TAJA METLIČAR, ZMAGOVALKA

Če se nočem spomniti, pozabim

Za nasmejano in energije polno Trboveljčanko Tajo Metličar se je pred devetimi leti življenje ustavilo in razbilo na drobne kose. V prometni nesreči je zaradi poškodbe možganov izgubila spomin in se po tem, ko je bila že klinično mrtva, v Kliničnem centru zbudila na stopnji triletnega otroka. Danes navdihujuča 29-letnica je s pomočjo neverjetne volje in predanih staršev okrevala, končala študij, napisala knjigo in si zadala življenjski cilj: ureditev prometnega parka za otroke v slovenskih mestih.

Sprašuje: MAJA ŠTER

Foto: OSEBNI ARHIV

Začela bi tam, kjer je verjetno najteže. Bolnišnica po nesreči. Se spominjate prvih dni?

Sploh mi ni težko. Od takrat, ko sem se zbudila iz kome v Kliničnem centru, nimam v spominu ničesar. Kasneje, ko sem bila na Soči, imam izoblikovano neko celoto, ne pa tega, kako sem se počutila ali kakšna so bila moja dejanja. Vem, da sem zjutraj vstala, šla na zajtrk, fizioterapijo, delavnico za umske sposobnosti in kosi-lo ter potem imela obiske. Spomnim se rutine. Ne vem pa, kako sem se vedla ali kaj sem razmišljala. Saj še za tri dni nazaj ne vem, kaj se je zgodilo, kako bi potem vedela to.

Torej imate težave tudi s kratkotrajnim spominom?

Ja, imam. Če imam naslednji dan neko dolžnost, moram na primer v mladinski center ali kaj podobnega, si to napišem na listek. In tudi zvečer pred spanjem običajno nemam, da imam naslednji dan načrte, ne spomnim pa se, kakšne.

Se vam kdaj zgodi, da pozabite tudi kakšno osebo?

Tudi, če ni moj prijatelj ali bližnji. Če sem se teden prej s kom pogovarjala ali izvedela zgolj ime in priimek, se to lahko zgodi. Včasih mi kdo reče: »Pa daj, saj smo

„Spomnim se rutine. NE VEM PA, KAKO SEM SE VEDLA ALI KAJ SEM RAZMIŠLJALA. Saj še za tri dni nazaj ne vem, kaj se je zgodilo, kako bi potem vedela to.“

že govorili.« Ko nekoga vidim, takoj vem, za koga gre. Če pa ga fizično ne vidim, ni nujno. Tudi za prvih dvajset let se mogoče česa spomnim, če mi pokažejo sliko, sicer po vsej verjetnosti ne. Spomnim se samo dobrih stvari, saj slabih ni bilo. (smeh) Imam pač zdaj to sposobnost, da pozabim, če se nočem spomniti.

Preden ste se zbudili, ste bili v umetni komi, še prej pa celo klinično mrtvi ...

Tako je. Dali so me v umetno komo, ker sem imela ogromno poškodb in se telo ni smelo premikati. Ampak potem se nisem zbudila.

Koliko časa?

Sedemnajst dni.

In ves ta čas niso vedeli, ali boste preživeli?

Vsek dan so čakali, kaj bo. Mami je rekla, da je ves čas vedela, da bom preživel, samo enkrat je imela pomisleke – ko sta prišla na obisk in ju niso spustili k meni,

ker sem nehala dihati. Dihala sem s cevkami. Verjetno zato takrat ni jokala. Jok je prišel za njo po nekaj letih, ker po nesreči še ni zmogla dojeti vsega, kar se je dogajalo. Takrat ni imela časa jokati.

Znova ste se učili hoditi in skrbeti zase, kako je to potekalo?

Neverjetno je bilo, kako hitro sem napredovala. Najprej je bilo rečeno, da bom ostala na stopnji triletnega otroka, ker so bile poškodbe tako hude. Na začetku sem stalno ponavljala ista vprašanja: »Kdo si pa ti? Kje si pa bil? Kam pa greš?« Po minutih sem pozabila, da sem jih že vprašala, ali pa sem vmes zaspala zaradi učinka zdravil. Starša sta se mi morala ves čas predstavljaliti: »Jaz sem tvoja mami. Jaz sem tvoj oči.« In potem spet: »Kdo si pa ti? Kje si pa bil? Kam pa greš?«

K sreči mami dela v vrtcu in je točno vedela, kako mora ravnati z mano, saj sem bila takrat na stopnji otroka. Kasneje, ko sem bila med vikendom že doma, smo se

igrali »ime, priimek, država, predmet« ter kupili veliko žogo in uteži, da sem lahko telovadila. Mami in oči sta šla na vse delavnice v Soči, da sta vedela, kako ravnavati z mano. Vmes niti en dan nisem smela miselno ali fizično počivati, sicer bi lahko že pozabila, česar sem se naučila prejšnji dan.

Najprej ni bilo jasno, ali bom lahko hodila. Poskusila sva s fizioterapeutom, da bi videli, ali bom potrebovala palico ali voziček. Ampak pri vsem svojem okrevanju sem imela tako nadnaravno željo ali moč, da sem jih čisto presenetila. Hodila sem sama, le včasih so me morali opomniti: »Taja, dvigni nogo, dvigni nogo ...« Tudi danes, če kdo hodi za mano, kadar sem utru-

kohola. Potem se je začelo reševanje. Prvi na kraju nesreče so mislili, da sem umrla, saj niso mogli do mene. Morali so počakati, da so prišli gasilci in avto razrezali. Nato se je začelo oživljjanje ... in Klinični center ... Zato je naslov moje knjige Številka trenutno ni dosegljiva, ker me je takrat klical oče in se mu nisem oglasila.

Si danes upate sesti v avto in se peljati?

Sama še ne vozim niti še nisem poskusila, ker mi včasih manjka malo slike na desni strani vidnega polja. Občutek imam, da vidim vse, a se hitro zgodi, da se zaletim v kakšnega pešca ali drevo. Če se

Torej ste se že tako hitro lahko učili. Kako ste sprejeli izgubo vsega dotedanjega spomina?

Pri meni je tako, da ne vem, kako bi drugače moral biti. Nikoli se nisem spraševala, kako je bilo pred nesrečo, saj zame skorajda ne obstaja čas pred njo. Ko so mi rekli, da bomo šli domov s Kliničnega, nisem vedela, kam grem, zame je bil takrat dom Klinični center. Na začetku čustveno nisem dojemala niti mame in očeta. Doma sem šla vsak večer najprej spat v svojo posteljo, potem pa kmalu k njima. Stara sem bila 20 let, ampak morala sem spati pri njiju, da sem ju spet spoznala in začutila, tako kot novorojenček.

Kaj pa govor, je po nesreči ostal?

Prva beseda, ko sem se zbudila iz kome, je bila »ofcourse«, seveda. (smeh) Počasi sem začela govoriti čisto slovenščino in mami je na enem prvih obiskov moje psihologinje zaskrbljeno vprašala: »Ali bo naš otrok znal še kdaj trboveljsko?« (smeh) Tudi punc je skrbelo, da jih ne bom razumela, če bodo govorile »po naše«. Zato so me spraševali: »Taja, kako si pa danes?« in ne »Taja, kuga si pa duans pučila?« (smeh) Pomagalo je tudi to, da so mi že na Sočo prinesli knjige, s pomočjo katerih je govor hitro napredoval, saj sem velika ljubiteljica knjig.

Po svoji izkušnji ste napisali knjigo Številka trenutno ni dosegljiva. Kaj želite z njo sporočiti?

To, da sem jo napisala kot žrtev prometne nesreče, zdaj pa se to neha. Ne sme biti prometnih nesreč in ne sme biti žrtev. Že ta besedna zveza je zelo težka. Ne moreš biti ponosen in ne želiš si, da spadaš pod to označo. Jaz spadam in to sprejem, želim pa sporočiti predvsem mladostnikom, naj rajši živijo, kot da so frajerji in pustijo življenje na cesti. Jaz grem počasi, tudi če se mi mudi, saj bom v vsakem primeru prišla na cilj.

Je odziv bralcev dober?

Prvi odzivi so neverjetni in niti ene kritike še nisem prejela. Prijateljice sem prosila, naj za knjigo napišejo, kako so doživljale mojo nesrečo, in številni bralci so se ob prebirjanju njihovega vidika zgodbe razjokali. Čudno mi je, da ljudje jokajo, ko berejo mojo knjigo, a v njej se res razglim. Meni je smešno, ko zgodbo začnem

»Nikoli se nisem spraševala, kako je bilo pred nesrečo, saj zame skorajda ne obstaja čas pred njo. Ko so mi rekli, da bomo šli domov s Kliničnega, nisem vedela, kam grem, ZAME JE BIL TAKRAT DOM KLINIČNI CENTER.«

jena, lahko vidi, da ne naredim enakega koraka s poškodovano in zdravo nogo.

Poškodovana je bila desna stran telesa.

Ja. Navzkrižno, desna stran telesa in leva stran možganov. Veliko sem imela polomljenega, v roki sem imela tudi metan. Nekoč sem po nesreči padla po stopnicah in iz zdravstvenih razlogov so mi ga morali odstraniti. Prosila sem, naj mi ga dajo za domov, in ga stehtala: 2,2 grama. Šalila sem se, da bom lahko šla na Top models, če mi ga bodo odstranili tudi iz noge ... (smeh) Kar se nesreče tiče, sem vesela samo, da sem bila jaz najbolj poškodovana. Hvala bogu, da mi ni treba živeti z vedenjem, da bi koga poškodovala ali celo ubila. Pa sploh ne vemo točno, zakaj se je nesreča zgodila.

Kje pa se je zgodila?

Na Blagovici. Peljala sem prijatelj v službo in se vračala. Namenjena sem bila na ustni del mature iz matematike. Ni mi uspelo priti, ker sem verjetno zaradi bleščanja sonca zapeljala na nasprotni pas ceste in trčila v poltovornjak. Mogoče sem iskala sončna očala ali prestavljal radijo postajo, tega ne ve nihče. Vemo samo, da sem peljala po omejitvah in da nisem niti telefonirala niti bila pod vplivom al-

mi to zgodi, ko nisem v avtu, nič hudega, na cesti pa si tega ne morem privoščiti. Očitno si še ne zaupam dovolj in k temu se ne bom silila. Še vedno sem prišla do cilja, res pa je, da pogosto s pomočjo zelo prijaznega očeta ... (smeh) Sicer pa sem si za nagrado po narejeni maturi kupila mestno kolo s košarico.

Ali fizične posledice nesreče še čutite?

Vsake toliko imam težave z vidom. Poleg tega name neverjetno vpliva vreme, zaradi česa sem pogosto utrujena. Ko je sončno, sem čisto v metuljčkih, še toliko bolj zdaj, ko sem zaljubljena. (smeh) Ko je dež in slabše vreme, pa se teže skoncentriram in dlje počnem stvari. Rada bi šla na smučke, a si ne upam, ker morda ne bi videla kakšnega smučarja ali pa ne bi opazila konca smučišča. Sploh sem zelo športen tip človeka in včasih sem trenirala košarko, ampak danes je ne igram, ker pri igri vidim, da žoga leti, nisem pa prepričana, kam. (smeh)

Po nesreči ste tudi maturirali, drži?

Na maturi sta mi ostali samo še zgodovina in matematika, ki ju pred nesrečo še nisem naredila. Že takoj naslednje leto sem poskusila, pa še ni šlo. V naslednjem poskusu sem naredila matematiko in potem še zgodovino.

s krvavicami, zaradi katerih sosedje takoj vedo, kaj bomo imeli za kosilo (*smej*). Ampak jaz svoje nesreče ne dojemam kot nesreče. Ni nesrečno, če živim in sem vesela in zdaj sedim tukaj na kavi. Kako boš imel to za nesrečo? Želim si, da gre knjiga po Sloveniji, ker je nisem napisala zase, ampak za bralce. Z veseljem se odzovem tudi na vabila za predstavitev knjige po knjižnicah, osnovnih ali srednjih šolah in drugih organizacijah, saj zajema čisto vso populacijo. Vsi smo del prometa, kot pešci, kolesarji ali vozniki. Omogoča pa lahko branje in nosi močno sporočilo.

Kateri pa so vaši prihodnji projekti?

Lani sem diplomirala iz organizacijske socialne mreže na višji strokovni šoli ERUDIO in napisala knjigo. Vedno želim narediti kaj novega, zato bom zdaj čas vlagala v predstavitev knjige in se zelo trudila za ureditev prometnega parka za otroke. Želela bi si tudi, da bi posneli kakšen dokumentarec ali kratek film o tej tematiki, saj še vedno več ljudi gleda kot bere. V šole bi lahko uvedli domače branje na to temo ... V glavnem vse v povezavi z varnostjo v prometu. Več kot želela bi si imeti tudi službo, ampak bom glede na trenutne razmere na trgu dela očitno kar svobodna umetnica. Mi je tudi ta naziv kar všeč. (*smej*)

Kako napreduje vzpostavitev prometnega parka, ki ga želite pripeljati v Slovenijo?

Bila sem že na sestanku pri županu Popoviču in Jankoviču, a je bila potem kar naenkrat tišina. Pa ne govorimo o projektu, ki bi zahteval veliko sredstev, poleg tega je dolgotrajen in ne zgolj za tri mesece. Laže bo šlo naprej, ko ga bo imela vsaj ena občina, najteže je priti do prvega. Ampak bom vztrajala, saj imam zanj narejen tudi poslovni načrt. Delala sem ga prek operacije Podjetno v svet podjetništva, kjer si štiri mesece zaposlen in razvijaš svojo idejo. Na to temo sem pisala tudi diplomsko nalogu.

Kako je videti tak prometni park?

Spoznaš sem ga na Finsku. Tam sem devet mesecev kot prostovoljka delala v mladinskem centru prek Evropske prostovoljne službe. Mladinski center so julija zaprli, odprt pa so imeli prometni park za otroke. Gre za običajen park, le da so v njem postavljeni prometni znaki in ce-

„Na začetku čustveno NISEM DOJEMALA NITI MAME IN OČETA. Doma sem šla vsak večer najprej spat v svojo posteljo, potem pa kmalu k njima. Stara sem bila 20 let, ampak morala sem spati pri njiju, da sem ju spet spoznala in začutila, tako kot novorojenček.“

stišče, ki je preslikava pravega cestišča na manjšo površino. Po njem vozijo otroci, dva zaposlena pa ves čas nadzorujeta njihovo vožnjo, po potrebi popravljata njihove napake in jih občasno kot v avtošoli povprašata o pomenu kakšnega znaka. Prometni park je (bil) odprt od devetih do štirih in vsi v njem so se morali vesti kot udeleženci v pravem prometu. Morali so prečkati prehod za pešce, otroci pa so jim ustavljal kot v pravem prometu.

Kje ste predvidevali ureditev takega parka?

Najprej sem želela pridobiti večje mesto, kjer bi bil projekt bolje slišan. A če ne bo uspelo v večjih, se bo pač začelo v manjših. Šole in vrtci imajo denimo v programih promet in mi bi v okviru tega lahko pripeljali otroke. Park bi bil na voljo tudi v njihovem prostem času. Mami bi šla na primer teč, otroka pa bi medtem pustila v prometnem parku. Bil bi aktivien in na prostem, osvojeno znanje pa bi vse življenje nosil s seboj. Tako kot si pred spanjem umije zobe, ker je

tako naučen, bi se že majhen naučil, da je pri prehodu za pešce treba ustaviti. Drugače sploh ne bi znal. Majhne prometne parke bi lahko imeli tudi v trgovskih centrih. Poleg tega projekt ne bi zajemal samo parka – imeli bi poletni kino na prostem s filmi ali risankami, pri katerem bi otroke s kocicami posadili v avtomobilčke. Organizirali bi predavanja za starše, izdelovali prometne znake in organizirali še veliko podobnih aktivnosti, saj promet v naših življenjih igra res pomembno vlogo.

Sodelujete tudi z zavodom Varna pot.

Ja. Moja psihologinja iz Soče je vedela, da sem pred nesrečo prek Mladinskega centra Trbovlje sodelovala pri vodenju delavnic po šolah. Vprašala me je, ali bi sodelovala z zavodom Varna pot in učencem pripovedovala svojo zgodbo – saj je videla, da to z odprtostjo dajem. Seveda sem bila za in od takrat sodelujem z nimi. Programe imajo ločene po triadah. Jaz sodelujem z zadnjo, v kateri otroci že razumejo, za kaj gre.